

4. Financial Globalization: Retreat or Reseat? Global Capital Markets 2013. — McKinsey & Company, 2013. — P. 16.
5. UNCTAD/PRESS/PR/2014/32, 10 september 2014 г. — С. 2. — Retrieved from: http://unctad.org/en/PressReleaseLibrary/PR14032_ru_TDR.pdf
6. Kovalenko Yu. M. Strukturyzaciia suchasnoho finansovogo rynku [Structuring of modern financial market] // Finansy Ukrainy, 2010.
7. Globalnoie ekonomicheskoe razvitie: tendencii, asimetrii, regulirovaniie [Global economic development: tendency, asymmetry, regulation] // Kyiv: KNEU, 2013
8. Sam Ro. Here's what the \$294 trillion market of global financial assets looks like // Business Insider, February 11, 2015. Retrieved from: <http://www.businessinsider.com/global-financial-assets-2015-2#ixzz3g59m5Fic>
9. Bilodus O. G. Hiperfionancalizaciia svitovoi ekonomiky ta ii globalni problem I naslidky [Hyperfinancialization of world economy, global issues and implications] // Finansy Ukrainy, 2014
10. Global flows in a digital age: How trade, finance, people, and data connect the world economy. — McKinsey Global Institute, April 2014.
11. Nozdrev S. V. Osnovnyie harakteristiki mezhdunarodnoho finansovoho rynku [The main issues of international finance market] // RVV, 2014
12. Norman Loayza, Romain Rancière. Financial Development, Financial Fragility, and Growth. Washington, DC: World Bank. Development Research Group, 2004
13. Smit A. Issledovaniia o prirode I prichinah bogatstva narodov [Studies about nature and reasons of peoples wealth] // M: Mysl, 1962
14. Radyhin A., Entov R.V. V poiskah institucionalnyh harakteristik ekonomicheskogo rosta [In search of institutional characteristics of economic growth] // Voprosy ekonomiki, 2008

УДК 339.92

Німченко Н. С.,

аспірант кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ХАРАКТЕР УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ВИРОБНИЧОЇ КООПЕРАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЗАЛУЧЕННЯ УКРАЇНИ ДО ГЛОБАЛЬНОГО ВІДТВОРЮВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

АНОТАЦІЯ. В статті розглянуто українсько-американське інвестиційне співробітництво як важливий механізм міждержавної промислової співпраці. Проаналізовано географічну структуру іноземних капітало-

вкладень в економіку України. Досліджено галузеву структуру американських прямих інвестицій в економіку України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиційне співробітництво, іноземні інвестиції, капіталовкладення, міжнародна бізнес-діяльність

Nimchenko N. S.,

postgraduate of international accounting and auditing
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE NATURE OF UKRAINIAN-AMERICAN INVESTMENT AND INDUSTRIAL COOPERATION IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S INVOLVEMENT IN GLOBAL REPRODUCTIVE PROCESS

SUMMARY. This article deals with the Ukrainian-American investment cooperation as an important mechanism for intergovernmental industrial cooperation. The geographic structure of foreign investment in Ukraine is analyzed. Industrial structure of American direct investment in Ukraine is studied.

KEYWORDS: investment cooperation, foreign investment, investment, international business activities

Постановка завдання. Невід'ємною і однією з найважливіших складових сучасного стратегічного партнерства України та Сполучених Штатів Америки в економічній сфері є інвестиційно-виробниче співробітництво, яке є ядром міждержавних коопераційних зв'язків, взаємодії та взаємодоповнюваності національних економік двох країн, а також забезпечення ефективного залучення країн до міжнародних каналів руху капіталу. Виключна важливість США в якості інвестиційного партнера України обумовлена насамперед необхідністю проведення масштабної реіндустріалізації вітчизняної економіки та нарощування її експортного потенціалу, підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та переведення їх діяльності на світові стандарти. Так, закономірним результатом стрімкого скорочення частки індустріального сектору у структурі економіки України стало руйнування коопераційних зв'язків між вітчизняними підприємствами та їх зарубіжними партнерами, набуття національною економікою чітко виражених спекулятивних рис, а також її орієнтація на нарощування імпортних операцій.

Крім того, у сучасному глобалізованому світі за умов нарощування транснаціоналізаційних тенденцій у міжнародній бізнес-діяльності іноземне інвестування національних економік є важливим механізмом їх структурних трансформацій, а також впливовим економічним фактором інтеграції країн до світової еконо-

мічної системи, активізації їх зовнішньоторговельних операцій та забезпечення економічного суверенітету. Водночас для країн-експортерів інвестиційного капіталу він стає не тільки ключовим фактором завоювання зарубіжних ринків, але й вагомим інструментом впливу на міжнародну безпекову сферу. Найбільшою мірою це притаманно Сполученим Штатам Америки, які традиційно дуже активно використовують інвестиційний фактор економічного впливу на окремі країни та цілі регіони, а їх інвестиційна політика перетворилась нині на невід'ємну складову національної зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної стратегії держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато робіт вітчизняних та зарубіжних вчених присвячено питанням зовнішньоекономічної співпраці США з іншими країнами, а саме: О. Бабанін, Т. Гаряньска, В. Мовчан та ін..

Мета статті полягає у аналізі особливостей українсько-американської інвестиційно-виробничої кооперації.

Виклад основного матеріалу. Що стосується *українсько-американського інвестиційного співробітництва*, то його, на нашу думку, слід розглядати як важливий механізм міждержавної промислової співпраці, що поглиблює виробничу кооперацію українських та американських компаній, а також формує інтернаціональні відтворювальні зв'язки. Крім того, за умов браку внутрішніх ресурсів фінансування економічного розвитку України залучення американського інвестиційного капіталу здатне не тільки подолати глибокий інвестиційний спад в економіці нашої держави, але й забезпечити надходження в економіку організаційного й управлінського досвіду Сполучених Штатів, їх інноваційних технологій, методів маркетингу й організації виробництва. Це є потужним інструментом модернізації вітчизняного виробництва, нарощування і диверсифікації експортної діяльності вітчизняних підприємницьких структур, що спроможне перевести українсько-американське економічне співробітництво на якісно вищий рівень стратегічного партнерства.

Дане питання набуває особливої ваги з урахуванням того факту, що співробітництво України зі Сполученими Штатами ніколи раніше не було таким плідним, як сьогодні. Про це свідчать не тільки регулярні візити до США вищого державного керівництва України, постійний діалог між держсекретарем США і главою МЗС України, але й чимало міжнародних заходів, конференцій і форумів, присвячених ситуації в нашій державі, що були проведені протягом 2014—2015 рр. Упродовж цього часу до нашої

держави прикута значна увага американського політикуму, результатом чого є досягнення стійкого консенсусу, що сформувався у політичному істеблїшментї Сполучених Штатів стосовно всебічної підтримки нашої держави та надання їй істотної інвестиційної, кредитної, консультаційної та військової допомоги для подолання наслідків російської агресії і прискорення реформування української економіки та демократії. Достатньо сказати, що за цей період США надали Україні більші обсяги допомоги, ніж будь-яка інша держава світу, включаючи кредитні гарантії на 1 млрд дол. США і фінансову допомогу на суму 340 млн дол. США, у тому числі 118 млн дол. США на зміцнення національної безпеки. Крім того, уряд США активно підтримує співробітництво нашої держави з міжнародними фінансовими організаціями, а на початку 2015 р. уряд цієї держави оголосив про надання нашій державі нових кредитних гарантій на 2 млрд дол. США для реалізації амбітного пакета реформ, погодженого з МВФ [1; с. 408—409].

Комплексне дослідження процесу інвестування Сполученими Штатами економіки України дає змогу зробити висновок, що воно фактично бере свій початок з розпаду СРСР. Однак суб'єкти господарювання двох країн активно «включилися» в систему міждержавного інвестиційного співробітництва лише з 1994 р., з якого власне і ведеться його облік з боку Державної служби статистики нашої держави. За роки незалежності України було сформовано доволі розвинуту нормативно-правову базу міждержавного інвестиційного співробітництва України і США, що регулює практично усі його напрями і форми. Тут слід відзначити, зокрема, такі нормативно-правові акти, як-от: Угоди між Урядом України і Урядом Сполучених Штатів Америки «Про сприяння капіталовкладенням» (1992 р.), «Про заохочення та взаємний захист інвестицій» (1994 р.), «Про торговельне та інвестиційне співробітництво» (2008 р.); Хартію українсько-американського партнерства, дружби та співробітництва (1994 р.); конвенцію «Про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи та капітал» (1994 р.) та багато інших [2]. Однак, головним документом, що визначає нині стратегію співробітництва США та України є «Хартія Україна-США про стратегічне партнерство» (2008 р.), в якій відзначається, що двостороннє міждержавне співробітництво базується на спільних цінностях та інтересах, що включають «поширення демократії та економічної свободи, захист безпеки та територіальної цілісності,

забезпечення верховенства права, підтримку інвестицій, інновацій і технічного прогресу» [3; с. 11].

Акумулятивні вартісні обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в українську економіку з початку їх надходження постійно зростали і станом на 1 квітня 2015 р. становили 41,1 млрд дол. США, перевищивши відповідний показник 1995 р. у понад 80 разів. Свого пікового значення вони досягли у 2013 р. і становили 58,2 млрд дол. США. Водночас найбільший річний приплив ПІІ в українську економіку було зафіксовано у 2005 р., коли іноземні інвестори здійснили капіталовкладень на суму майже 8 млрд дол. США, що забезпечило 350 дол. іноземних інвестицій на душу населення. Найбільші вкладення капіталу у цей рік здійснили нерезиденти з Німеччини — майже 5 млрд дол. (завдяки купівлі підприємства «Криворіжсталь» групою «MittalSteelGermanyGmbH», зареєстрованою у ФРН) та Австрії — на 1,1 млрд дол. (завдяки купівлі банку «Аваль» австрійською групою «RaiffeisenInternational» за 850 млн євро)[4].

Що стосується географічної структури іноземних капіталовкладень в економіку України, то інвестиції в нашу державу надходять нині з понад 110 країн світу, при цьому на 1 квітня 2015 р. найбільші обсяги ПІІ було вкладено нерезидентами з Кіпру — 11,7 млрд дол. США, або 28,5% загальних обсягів прямого іноземного інвестування економіки України. Важливим інвесторами іноземного капіталу в Україні були також Німеччина — 13,2 %, Нідерланди — 12,1 %, Великобританія — 4,6 % та Російська Федерація — 5,4 % відповідно.

Що стосується капіталовкладень США в українську економіку, то упродовж першої половини 1990-х років їх інвестиційна політика повною мірою відбивала стратегію цієї держави щодо пострадянського простору. Йдеться насамперед про активну реалізацію Сполученими Штатами інвестиційних механізмів двостороннього співробітництва з Україною з метою, з одного боку, її ядерного роззброєння, а з другого — всебічної підтримки українських реформ та демократизації суспільства. Тож надання Сполученими Штатами економічної допомоги нашій державі, активізація інвестиційної діяльності американських інвесторів, а також поетапна розбудова договірно-правової бази сприяли налагодженню процесу інвестування багаточисленних проектів системного реформування української економіки. Так, у період з 1995 р. до 2015 р. абсолютні обсяги інвестиційних капіталовкладень американських суб'єктів господарювання в українську економіку зросли з 96,6 до 681,5 млн. дол. США. При цьому пік ін-

вестиційних капіталовкладень Сполучених Штатів було зафіксовано у 2009 р. — 1464,7 млн дол. США [5]. На жаль, з цього ж року починається масовий відтік американського капіталу з української економіки під впливом глобальної економічної кризи, падіння темпів макроекономічного зростання у США, різкого скорочення кількості злиттів і поглинань великих компаній за участі суб'єктів господарювання цієї країни, певного згортання приватизаційних процесів в Україні, а також втрати світового економічного авторитету та ділової репутації американських корпорацій через низку пов'язаних з їх діяльністю гучних скандалів і банкрутств. Так, у 2010 р. акумулятивні обсяги американського капіталу в українській економіці знизились до 1400,9 млн, у 2011 р. — до 1043,1 млн, у 2012 р. — до 936,7 млн, у 2013 р. — до 991,1 млн, а у 2014 р. — до 862,3 млн відповідно[5].

Практично до 2005 р. частка США у загальних потоках іноземних інвестиційних капіталовкладень була найбільшою і становила 15-20%. Починаючи з 2006 р., їх частка, порівняно з 1995 р., зменшилась фактично вдвічі, а відтак — Вашингтон втратив позиції стратегічного інвестора української економіки, поступившись місцем Німеччині, Кіпру, Великобританії, Нідерландам і Російській Федерації [5].

Між тим, за оцінками МВФ, американські корпорації з року в рік зміцнюють свої конкурентні позиції в якості найбільших зарубіжних інвесторів. Саме США зберігають нині лідерство за масштабами нагромаджених прямих зарубіжних інвестицій. Протягом 2003-2013 рр. їх вартісний обсяг потроївся і на кінець періоду досягнув рекордної відмітки у 4,7 трлн дол. США, або 23% глобального обсягу нагромаджених ПІІ. Є всі підстави стверджувати, що на сьогодні жодна держава світу не може зрівнятися зі Сполученими Штатами ні за масштабами вивезеного за кордон капіталу, ні за організаційними формами і механізмами зарубіжного інвестування.

Розгалужена і диверсифікована мережа міжнародного виробництва, розбудована на основі прямого зарубіжного інвестування американських ТНК, призвела до формування так званої «другої економіки» США. Вона не тільки посіла гідне місце у сучасній світогосподарській структурі, але й суттєво випереджає аналогічні сфери транснаціонального інвестування західноєвропейських і японських експортерів капіталу за виробничим, науково-технічним і фінансовим потенціалом. Тут сконцентровано нині понад 20% виробничих потужностей США; у 2012 р. на 26 тис. контрольованих американським капіталом зарубіжних підприєм-

ствах-філіалах було зайнято 14 млн працівників; активи зарубіжних підприємств американських компаній досягнули 23,8 трлн дол. США, обсяг їх глобальних продажів перевищив 6,9 трлн; а чистий дохід — 1,2 трлн відповідно [6].

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що офіційна статистика лише частково відбиває реальну динаміку і масштаби американських інвестицій в українській економіці, оскільки значні їх обсяги вкладаються нині через багаточисленні регіональні представництва американських компаній, або підконтрольні їм офшорні компанії. У стратегіях американських інвесторів щодо проникнення та закріплення свого капіталу в українській економіці значна увага надається прямим продажам, дистрибуторським та франчайзинговим операціям, а також ліцензованому та спільному виробництву [7; с. 180], що, як бачимо, охоплює левову частку поширених у світовій практиці коопераційних угод.

Що стосується галузевої структури американських прямих інвестицій в економіку України, то вони спрямовані нині переважно у виробничий сектор, де сконцентровано майже 50% їх сукупних обсягів. Найбільшу зацікавленість з боку американських інвесторів викликають такі галузі і сектори вітчизняної економіки, як-от: сільське господарство і харчова промисловість, машинобудування, транспорт і зв'язок, енергетика та видобувна промисловість, сфера нерухомості та роздрібна торгівля, банківсько-фінансова сфера, готельний бізнес та туризм. Доволі обнадійливі перспективи, з погляду нарощування інноваційного потенціалу України, вбачаються в інвестиційному співробітництві українських і американських суб'єктів господарювання у сфері медицини, розвитку біотехнологій та секторі високих технологій. Так, на сьогодні дуже активно використовуються послуги українських компаній у наукомістких сферах виробництва (програмування, телекомунікації та наукові дослідження)[8], котрі отримують замовлення від американських компаній за аутсорсинговими контрактами.

У контексті аналізу українсько-американського інвестиційно-виробничого співробітництва не можна оминати увагою найуспішніші інвестиційні проекти, що були реалізовані в Україні за участі капіталу США. Тут слід відзначити, зокрема, інвестиції у мережу ресторанів швидкого харчування «McDonald's»; масштабне інвестування компанією «Cargill» вітчизняного аграрного сектору; інвестиційні вкладення компанією «GoldenTelekom» у сферу телекомунікаційних послуг та систем зв'язку; заснування ін-

вестиційною групою «SigmaBleyzer» першого у новітній історії України «Українського фонду розвитку» (*UkrainianGrowthFund*). Подібні приклади можна продовжувати. А загалом, на сьогодні, за даними Посольства України у США, на території нашої держави працює понад 1,5 тис. підприємств з американським капіталом, у тому числі такі всесвітньовідомі бренди, як: «The Coca-Cola Company», «KraftFoodsInc.», «PepsiCo», «S.C. Johnson&Son, Inc.», «Procter&Gamble», «Bunge», «Deere&Company», «Chevron», «Citybank» та ін.

Разом з тим, слабка, з погляду кількісних критеріїв, активність американського капіталу у вітчизняній економіці пояснюється насамперед нестабільністю економічної ситуації в Україні, наявністю застарілого виробничого обладнання, відсутністю стабільної законодавчої бази, що забезпечує надійний захист прав і інтересів іноземних інвесторів. Вагомими проблемами, що стримують розвиток інвестиційного співробітництва України і США, згідно результатів соціологічних опитувань та експертних оцінок, є також корумпованість влади, значна бюрократизація дозвільних процедур (започаткування та припинення підприємницької діяльності, ліцензійних, сертифікаційних, митних тощо), нестабільність та непрозорість правового і регуляторного середовища та ін. Не слід скидати з рахунків також і такі фактори, як-от:

- відсутність прозорого ринку землі та нерозвиненість вітчизняної логістичної і виробничої інфраструктури;

- брак диверсифікованих організаційних форм бізнесдіяльності, здатних до консолідації капіталу, генерування значних фінансових потоків, формування розгалужених логістичних систем, налагодження кооперації вітчизняних і зарубіжних підприємств, створення замкнених виробничих циклів, розширення ринків реалізації продукції;

- згортання науково-технологічного потенціалу вітчизняної промисловості, що стримує формування нових технологічних укладів і конкурентних переваг;

- доволі низький рівень професійної кваліфікації підприємців та брак привабливих інвестиційних проектів [9; с. 205].

Підтвердженням доволі низького інвестиційного іміджу України в очах американських інвесторів та недосконалої інституційного забезпечення іноземного інвестування української економіки є також рейтинги інвестиційної привабливості: Глобальний індекс конкурентоспроможності; Індекс *DoingBusiness*; *FitchRatings*; Рейтинг *Moody'sInvestorServices*; Індекс інвестиційної привабливості; Індекс сприйняття корупції; Глобальний ба-

рометр корупції; Звіт про конкурентоспроможність регіонів України; Індекс економічної свободи та ін. Рейтинги інвестиційної привабливості України на початок 2014 р. свідчать загалом про недосконалий захист прав власності у нашій державі, злиття політичних та бізнесових інтересів, значний тиск з боку держави на бізнес-структури, а також втрату незалежності судової системи [10; с. 61].

Між тим, загальновідомим є той факт, що американські інвестори при ухваленні управлінських рішень щодо реалізації міжнародних інвестиційних проектів надають особливого значення наявності у країнах-партнерах стійких конкурентних переваг, пов'язаних насамперед з розвинутою інфраструктурою, диверсифікованими маркетингово-логістичними мережами, а також наявністю таких «невидимих факторів», як лояльне відношення населення до зростання капіталу фізичних і юридичних осіб, підприємницька етика, активна інноваційна діяльність та ін. Сукупність цих факторів власне і пояснює великий інтерес американських інвесторів до реалізації масштабних інвестиційних проектів саме у розвинутих країнах і державах з новостворюваними ринками та їх доволі обережне ставлення до країн, що розвиваються. Так, за даними Міністерства торгівлі США, у 2012 р. на зарубіжні філіали американських ТНК припадала більша частина зарубіжного виробництва Сполучених Штатів (що вимірюється за вартісними обсягами доданої вартості), а основними країнами, де розміщувалось виробництво американських філіалів, були країни Європи (52,7%), Азії і Тихоокеанського регіону (18,9%) та Латинської Америки (13,7%) (тоді як частка країн Африки не перевищувала 4,7%, а Близького і Середнього Сходу — 1,8%) [11].

З огляду на наявність колосального інвестиційного ресурсу США, необхідною і нагальною є активізація й інтенсифікація міждержавного інвестиційного співробітництва між Україною та Сполученими Штатами Америки насамперед на основі системної розбудови й імплементації українськими і американськими суб'єктами господарювання моделі інвестиційно-виробничої діяльності. Подібна форма міждержавного співробітництва передбачає насамперед розширення присутності американських інвесторів на вітчизняному ринку, їх широкий доступ до участі у приватизаційних процесах в Україні, а також допуск американських інвесторів до інвестування пріоритетних сфер і галузей вітчизняної економіки.

У даному контексті слід відзначити, що потужного імпульсу розвитку інвестиційного співробітництва між українськими й американськими суб'єктами господарювання може надати запровадження з січня 2016 р. повноцінної зони вільної торгівлі України і ЄС. Йдеться про те, що на сьогодні інвестиційна діяльність ТНК Сполучених Штатів чимраз більшою мірою набуває «блокових» рис, коли формуються своєрідні блоки у сфері прямих іноземних інвестицій, в кожен з яких входить один з учасників Світової тріади (США, ЄС або Японія) і декілька їх асоційованих партнерів. У межах таких інвестиційних блоків, що певною мірою нагадують регіональні торговельні угруповання, забезпечується вільний і безперешкодний міждержавний рух прямих іноземних інвестицій. Так, за даними ЮНКТАД, у 2013 р. корпорації Сполучених Штатів мали найбільш тісні інвестиційні контакти з 22 країнами — так званими асоційованими партнерами, в економіці яких на частку США припадало не менше 30% загального обсягу ввезених прямих іноземних інвестицій [12].

Таким чином, повноцінне включення України до зони вільної торгівлі з ЄС автоматично означатиме її інтеграцію до європейського блоку прямого іноземного інвестування, сформованого у тому числі на базі міжнародних інвестиційних угод між США та їх асоційованими партнерами. Це матиме для України низку наслідків: по-перше, суттєво розшириться економічний простір діяльності українських компаній на національному і регіональному рівнях; по-друге, між Україною і США буде створено інвестиційний блок, а їх позиції у сфері інвестиційної діяльності будуть підкріплені відповідними двосторонніми угодами і розділами про інвестиційне співробітництво у двосторонніх і регіональних торговельних угодах.

З погляду прагматичного підходу до стратегії українсько-американського інвестиційного співробітництва, слід ідентифікувати і надати всебічної підтримки його ключовим пріоритетам. Так, широкі перспективи розвитку має насамперед міждержавне співробітництво *в аграрній сфері*, яку доцільно розвивати за такими напрямками, як:

— створення спільних підприємств у сфері тваринництва та рослинництва з вирощування сільськогосподарських культур з використанням американських аграрних технологій та сировинної бази України з наступним виходом наших аграріїв на ринки третіх країн;

— впровадження американськими компаніями в Україні передових технологій точного землеробства, реалізація масштабних

проектів у сфері біотехнологій та виробництва біопалива, а також імплементація найсучасніших технологічних рішень для підвищення врожайності сільськогосподарських культур;

— глибока переробка сільськогосподарської продукції, будівництво зерносховищ та організація в Україні спільного виробництва машин та обладнання для механізації технологічних процесів у сільськогосподарському виробництві;

— організація сільськогосподарського ринку, активізація проведення масштабних спеціалізованих двосторонніх заходів (конференцій, форумів та виставок у різних штатах США);

— вдосконалення нормативно-правової бази двостороннього інвестиційного співробітництва в аграрній сфері та здійснення спільної за участі американських тренерів та менторів підготовки кадрів для сфери вітчизняного АПК та ін.

Так, на сьогодні США перебувають у незаперечному авангарді світового науково-технічного прогресу у сфері біотехнологічних інновацій і тут провадяться інтенсивні біотехнологічні дослідження у багатьох галузях агропромислового комплексу. За офіційними даними, ще в кінці 1980-х років у США нараховувалось понад 240 приватних компаній, що займались біотехнологічними дослідженнями у сільському господарстві, а на сьогодні практично кожен американський університет проводить фундаментальні дослідження у сфері сільськогосподарських біотехнологій. Якщо на початку 1990-х років у цій сфері наукового пошуку плідно працювали близько 8,5 тис. американських учених, то у 1995 р. їх чисельність зросла до 21 тис., а нині перевищує 40 тис. осіб. В університетах і приватних компаніях США ведеться нині інтенсивна підготовка і перекваліфікація спеціалістів, а низка університетів розробляють і впроваджують новітні прилади і спеціалізоване обладнання для біотехнологічних розробок.

Про неперевершені успіхи США у царині біотехнологічних розробок свідчить і той факт, що сумарна капіталізація американських біотехнологічних компаній, акції яких котируються на фондових майданчиках Північної Америки і Західної Європи, становить нині понад 224 млрд дол. США. За даними дослідницької організації «BiotechnologyIndustryOrganization», загалом у світі нараховується понад 2,5 тис. компаній біотехнологічного сектору, з яких 1,5 тис. є американськими, а акції 342 з них мають котирування на найбільших фондових біржах [13].

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що вже найближчими роками у США буде розроблено нові покоління трансгенної продукції, яка матиме нову споживчу цінність і поліпшені якісні

характеристики. Йдеться про те, що генно-модифікована продукція сільськогосподарського призначення більшою мірою відповідатиме умовам переробки і буде здатною кардинально змінити вітчизняний сектор переробки продуктів харчування і харчову промисловість у цілому. А це відкриває практично необмежені можливості щодо докорінного реформування в Україні агропромислового сектору на базі американських інновацій у сфері АПК, здатних суттєво поліпшити харчові мікроелементи у продуктах харчування за допомогою біотехнологій, а відтак — розв'язати нагальну проблему підвищення якості продовольства та нарощування кількісних показників його виробництва.

У контексті реалізації національних економічних інтересів України, дуже перспективним напрямом інвестиційного співробітництва зі Сполученими Штатами Америки є реалізація масштабних проектів в *енергетичній сфері*. Досягненню цієї стратегічної мети сприяє укладення між нашими державами міждержавного Меморандуму щодо промислового освоєння ресурсів газу з нетрадиційних джерел, який приєднав Україну до «Глобальної ініціативи зі сланцевого газу»; а у 2012 р. між Державною службою геології і надр України та Геологічною службою США було підписано Меморандум про взаєморозуміння, згідно якого заплановано реалізацію спільного проекту з оцінки потенціалу покладів сланцевого газу в Україні. З погляду забезпечення енергетичної незалежності нашої держави, не можна перебільшити значення рішення залучити до реалізації даного проекту американських нафтогазових гігантів «ExxonMobil» та «Chevron» [8]. Тож успішна реалізація цих масштабних інвестиційних проектів на основі механізмів угод про розподіл продукції стане потужним позитивним сигналом для іноземних інвесторів.

Поступальний розвиток українсько-американського інвестиційного співробітництва в енергетичній сфері здатна забезпечити також співпраця між НАЕК «Енергоатом» та «HoltecInternational». У січні 2015 р. вони уклали додаткову угоду до Контракту про спорудження в Україні Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива та постачання систем сухого зберігання відпрацьованого ядерного палива з трьох атомних електростанцій України: Хмельницької, Рівненської та Південно-Української. Дана угода передбачає, зокрема, здійснення НАЕК «Енергоатом» проектування та будівництва сховища, тоді як корпорація «HoltecInternational» реалізовуватиме функції щодо постачання спеціального устаткування та відповідних технологій, що будуть застосовані на визначених енергоблоках АЕС, при перевезенні

відпрацьованого ядерного палива з АЕС до Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива, а також у самому сховищі.

Метою спорудження Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива виключно з українських АЕС є посилення енергетичної незалежності України від зовнішніх постачальників енергоресурсів та послуг. Наявність такого сховища зніме питання вивезення відпрацьованого палива (понад половини якого на сьогодні вивозиться до Російської Федерації на технологічне зберігання). При цьому сукупні витрати на будівництво та експлуатацію сховища, за попередніми експертними оцінками, майже вчетверо будуть меншими, ніж сукупні витрати, які Україна сплачує нині за вивезення і технологічне зберігання у Росії відпрацьованого ядерного палива. Тож інвестиції у цей проект мають окупитись менш, ніж через чотири роки експлуатації сховища [14].

Серед ключових напрямів українсько-американського інвестиційного співробітництва є також *авіаційна сфера*. Пріоритетними векторами її розбудови є насамперед повернення українських авіаслужб у першу категорію безпеки польотів відповідно до програми Міжнародного оцінювання безпеки польотів (IASA Program) Федеральної авіаційної адміністрації США (ФАА); поглиблення практичного діалогу між авіаційними відомствами України та США; усунення низки правових та процедурних перешкод на шляху розширення присутності українських авіакомпаній на ринку авіаперевезень США та виведення продукції українських виробників авіатехніки на американський ринок, а також зняття обмежень щодо кількості маршрутів та авіакомпаній на рейсах між нашими країнами [8].

Реалізації українсько-американської моделі інвестиційно-виробничої кооперації сприятиме діяльність вітчизняних промислово-фінансових груп. У їх межах за рахунок об'єднання українського та американського капіталів, управлінського досвіду, науково-технологічних розробок можна досягти значно більшої результативності від реалізації спільних інвестиційних проєктів, що значно покращить позиції суб'єктів господарювання України та США, які об'єднали свої капітали, на внутрішніх і зовнішніх ринках. Промислово-фінансові групи характеризуються різноманітністю шляхів виникнення і форм існування, вони розрізняються залежно від центру їх формування. Це можуть бути індустриальні ПФГ, які утворені навколо потужного промислового підприємства чи групи підприємств; банківські — сформовані навколо

сильних банків. Крім того, виділяють також науково-дослідні, торговельні (за участі торговельної фірми та банку чи іншої фінансово-кредитної установи), що дає змогу для ПФГ користуватися державною підтримкою (державні гарантії для залучення інвестицій, зниження норм обов'язкового резервування для банків-учасників ПФГ, урядова фінансова підтримка ПФГ, які беруть участь у загальнодержавних чи міжнародних проектах, надання митних, податкових та інших пільг).

Висновки. Підбиваючи підсумок, слід відзначити, що розбудова інвестиційно-виробничого співробітництва між українськими й американськими суб'єктами господарювання та нарощування присутності інвестиційного капіталу США у вітчизняній економіці є важливим механізмом включення нашої держави до глобального відтворювального процесу. Досягнення цієї стратегічної мети можливе лише за умов подолання в Україні політичної й економічної кризи, якісного поліпшення інвестиційного клімату та проведення політики державно-приватного партнерства з провідними транснаціональними корпораціями світу.

Література

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». — К.: НІСД, 2015.
2. Договірно-правова база між Україною і США. Інформація Посольства України у США. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-us/legal-acts>
3. *Васильєва М. О.* Зарубіжна допомога уряду США Україні: мотивація і результати // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. — Випуск 107. Частина II (у двох частинах). — К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2012. — С. 10—20
4. *Convergence and divergence in Europe: Polish and Ukrainian cases:* монографія. — К.: КНЕУ, 2013. — С. 436.
5. Дані Державної служби статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. *Зименков Р. И.* Новые явления в зарубежной деятельности американских ТНК // Россия и Америка в XXI веке. — 2015. — № 1. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rusus.ru/?act=read&id=432>
7. *Ващенко О.* Інвестиційна політика США як важлива складова співробітництва із Україною у 1992—2011 рр. // Сіверянський літопис. — С. 173—183.

8. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Сполученими Штатами Америки. Інформаційно-аналітична довідка. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://csi.crimea.ua/2259.html>

9. *Прокончук О. А.* Іноземні інвестиції в економіку України: тенденції та перспективи // Збірник наукових праць Таврійського державно-гоагротехнологічного університету (економічні науки). — 2013. — № 1 (3). — С. 200—206

10. *Сухоруков А. І.* Обґрунтування напрямів залучення реальних інвестицій у промисловість України // Стратегічна панорама. — 2014. — №3 (32). — С. 61—72.

11. Activities of U.S. Multinational Enterprises in 2012. Survey of Current Business, August 2014. — P. 20.

12. World Investment Report 2015: Reforming International Investment Governance. Key Messages Overview. — UNCTAD, 2015.

13. *Жиганова Л. П.* Научно-исследовательские разработки в аграрной биотехнологии США // Россия и Америка в XXI веке. — 2012. — №2. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=338>

14. Інформаційний бюлетень з економічних питань Посольства України у Сполучених Штатах Америки. — Відділ з економічних питань. — № 24, Листопад 2014 — Січень 2015. — С. 11.

References

1. Analitichna dopovid do Schorichnogo Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verhovnoi Rady Ukrainy “Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovysche Ukrainy v 2015 roci” [President of Ukraine Annual analytical report to the Verkhovna Rada of Ukraine «On the internal and external situation of Ukraine in 2015»], Kyiv, 2015

2. Dogovirno-pravova baza mizh Ukrainoiu i SSHA [The legal basis between Ukraine and the USA], Retrieved from: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-us/legal-acts>

3. *Vasylieva M. O.* Zarubizhna dopomoga uriadu SSHA Ukraini: motyvaciia i rezultaty [US Government Foreign support to Ukraine: motivation and results], Kyiv, 2012

4. Convergence and divergence in Europe: Polish and Ukrainian cases: K.: KHEU, 2013

5. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service of Ukraine], Retrieved from: www.ukrstat.gov.ua

6. *Zimencov R. I.* Novye iavleniia v zarubezhnoi deiatelnosti amerikanskikh TNK [New phenomena in the foreign operations of American TNCs], Retrieved from: <http://rusus.ru/?act=read&id=432>

7. *Vaschenko O.* Investytsiina polityka SSHA iak vazhlyva skladova spivrobitnytstva iz Ukrainoiu u 1992- 2011 rr. [The investment policy of the

United States as an important component of cooperation with Ukraine in the 1992-2011], *Siverianskii litopys*

8. Torgovelnno-ekonomichne ta investytsiine sparobitnyctvo mizh Ukrainoiu ta Spoluchenyimi Shtatamy Ameryky [Trade, Economic and invest cooperation between Ukraine and USA], Retrieved from: <http://cci.crimea.ua/2259.html>

9. *Prokopchuk O. A.* Inozemni investytsii v ekonomiku Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy [Foreign investment in Ukraine economy: tendency and perspective], 2013.

10. *Suhorukov A. I.* Obgruntuvannia napriamiv zaluchennia realnyh investytsii u promyslovist Ukrainy [Justification of real investment areas attracting in Ukraine industry], *Strategichna panorama*, 2014

11. Activities of U.S. Multinational Enterprises in 2012. Survey of Current Business, August 2014

12. World Investment Report 2015: Reforming International Investment Governance. Key Messages Overview. UNCTAD, 2015.

13. *Zhyganova L. P.* Nauchno-issledovatelskie razrabotki v agrarnoi biotekhnologii SSHA [Research and development in US agricultural biotechnology], Retrieved from: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=338>

14. Informatsiyni buleten z ekonomichnyh pytan viddilu z ekonomichnyh pytan posolstva Ukrainy u Spoluchenyih Shtatah [Newsletter Economic Affairs Department of Economic Affairs Embassy of Ukraine to the United States], novemder 2014 — January 2015